

УДК: 37. 013. 43 : 371. 132

ВОЛОДИМИР ПОГРЕБНЯК

(Полтава)

ПІДСУМКИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

На матеріалі авторського курсу «Основи компаративної педагогіки» розкрито результати апробації одного із засобів спеціальної педагогічної підготовки майбутнього вчителя до професійної діяльності — інтеграції полікультурного змісту до академічних дисциплін фахової підготовки як чинника формування професійної педагогічної полікультурної компетентності.

Ключові слова: підготовка вчителя, професійно-педагогічна полікультурна компетентність, інтеграція полікультурного змісту, «Основи компаративної педагогіки».

У зв'язку з інтеграцією України до європейського та світового співтовариства полікультурне виховання набуває все більшої актуальності у практичній діяльності вітчизняних освітніх закладів. Реалізація полікультурного підходу у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи потребує сьогодні відповідної професійної полікультурної підготовки вчителя, про що свідчить зростання уваги вітчизняних і зарубіжних науковців до вивчення різних соціальних і психолого-педагогічних

аспектів феномену полікультурності (Р. Агадуллін [1], Дж. Бенкс [7], О. Джуринський [2], Дж. Найт [8], О. Сухомлинська [5], Н. Якса [6] й ін.), однак поки бракує цілісних методик діагностування професійно-педагогічної полікультурної компетентності майбутнього вчителя як результату його цілеспрямованої полікультурної підготовки у вищому педагогічному закладі освіти.

Таким чином, у відповідності до обґрунтованої потреби здійснення цілеспрямованої педагогічної підготовки вчителя до реалізації полікультурного підходу в умовах розширення культурного різноманіття у вітчизняному освітньому просторі [3], метою статті визначено педагогічний аналіз процесу й результатів апробації спеціального навчального курсу «Основи компаративної педагогіки» як засобу підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності в полікультурному середовищі. Об'єктом дослідження є впровадження навчальної дисципліни «Основи компаративної педагогіки» у педагогічний процес вищої школи. Предмет роботи — результативність впливу курсу та системи його навчально-методичного забезпечення на формування професійної полікультурної педагогічної компетентності майбутніх учителів.

Мета й особливості експериментально-аналітичної роботи зумовили використання комплексу методів дослідження: теоретичних (якісного аналізу й узагальнення одержаних експериментальних результатів — за наслідками впровадження навчальної дисципліни у педагогічний процес експериментальних ВНЗ і математично-статистичної обробки одержаних кількісних розрахункових даних); емпіричних (тестового діагностування, суб'єктивного позаекспериментального спостереження — для фіксування динаміки змін у сформованості професійно-педагогічної полікультурної компетентності під час апробації розробленого спецкурсу); математично-статистичних (обчислення середньостатистичних показників, кількісного аналізу, синтезу й ранжування — з метою обробки отриманих числових експериментальних даних).

Для визначення ефективності впливу спеціальної академічної дисципліни «Основи компаративної педагогіки», побудованої на засадах реалізації полікультурного підходу й інтеграції полікультурного компонента до змісту предмета, на формування фахової полікультурної педагогічної компетентності вчителя розроблено тестову діагностичну методику [4], котра дає можливість здійснити її кількісну статистичну оцінку й співвіднести з певними якісними рівнями розвитку (критичний, задовільний, достатній, оптимальний).

Ранжування за рівнями пропонуємо проводити за стандартним середньостатистичним розподілом оцінювання у Європейській кредитно-трансферній системі (ECTS), при якому рівень А (тобто оптимальний у даному випадку) охоплює майже 100 %, рівень ВС (достатній) — ≈ 89 %, рівень DE (задовільний) — ≈ 74 %, рівень FX (критичний) — ≈ 59 % правильно виконаних завдань.

Експериментальне вивчення результативності впливу розробленого авторського спеціального академічного курсу на формування фахової полікультурної педагогічної компетентності вчителя здійснювалося за типовою схемою: (1) попередній констатуючий експеримент — діагностування рівня сформованості полікультурної педагогічної компетентності (контрольні й експериментальні групи); (2) вивчення

спецкурсу в ході професійної підготовки (експериментальні групи); (3) підсумковий констатуючий експеримент — діагностування рівня розвитку полікультурної педагогічної компетентності (контрольні й експериментальні групи). Впродовж 2006-2009 років у педагогічному процесі Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка й Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка експериментальною роботою охоплено загалом 314 студентів 4-5-х курсів різних факультетів (216 із них становили власне експериментальні групи, 98 — контрольні).

Попередній констатуючий експеримент (1) передбачав ідентичне діагностування рівня сформованості полікультурної педагогічної компетентності у контрольних і експериментальних групах майбутніх учителів за розробленими критеріями [3] і методикою [4]. Наступний етап (2) дослідної роботи полягав у впровадженні у педагогічний процес експериментальних груп ВНЗ авторського академічного курсу «Основи компаративної педагогіки» та системи його навчально-методичного супроводу. Підсумковий констатуючий експеримент (3) — діагностування рівня розвитку полікультурної педагогічної компетентності — здійснювався аналогічно до попереднього констатуючого експерименту (1).

Оперування одержаними кількісними даними за підсумками (1) і (3) етапів дослідницької роботи дало можливість обчислити середній статистичний показник сукупності розподілу студентів контрольних і експериментальних груп за формулою:

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n} \quad (1)$$

де \bar{x} — середній статистичний показник сукупності;

$\sum_{i=1}^n x_i$ — сума x_i , де i має значення від 1 до n , у нашому випадку до 3-х — за кількістю проб упродовж усієї експериментальної роботи;
 n — кількість проб.

Підрахунок середнього статистичного показника розподілу студентів контрольних і експериментальних груп за рівнями сформованості полікультурної педагогічної компетентності на етапі попереднього констатуючого експерименту (1) засвідчив фактичну однорідність їх контингентів: оптимальний рівень не виявлено; достатній представлено у межах 10,19 / 10,20 %; задовільний — 40,74 / 40,82 %; критичний рівень становив від 48,98 до 49,07 %.

Обчисливши за формулою (1) отримані за результатами підсумкового констатуючого експерименту (3) дані, дістаємо середній статистичний показник сукупності на цьому етапі експериментальної роботи (таблиця 1).

Таблиця 1.

Середній статистичний показник розподілу студентів контрольних і експериментальних груп за рівнями сформованості полікультурної педагогічної компетентності за результатами підсумкового констатуючого експерименту (3) упродовж 2006-2009 років

Рівні професійно-педагогічної полікультурної компетентності	Експериментальні групи		Контрольні групи	
	студенти	%	студенти	%
оптимальний	30	13,89	—	—
достатній	95	43,98	11	11,22
задовільний	59	27,31	41	41,84
критичний	32	14,82	46	46,94

Отже, проведені розрахунки співвідношення середнього статистичного показника розподілу студентів контрольних і експериментальних груп за результатами підсумкового констатуючого експерименту (3), їх аналіз і порівняння з даними попереднього констатуючого експерименту (1) засвідчують зростання рівня полікультурної професійно-педагогічної компетентності в експериментальних групах (+ 13,89, + 33,79 на оптимальному й достатньому та – 13,43 й – 34,25 % на задовільному й критичному), водночас показуючи фактичну відсутність змін у контрольних (статистично незначні + 1,02, + 1,02 і – 2,04 % відповідно на достатньому, задовільному й критичному рівнях). Більш наочно узагальнені середні рівні розвитку професійної полікультурної педагогічної компетентності майбутніх учителів у контрольних і експериментальних групах під час підсумкового діагностування представлено на графіках (рис. 1).

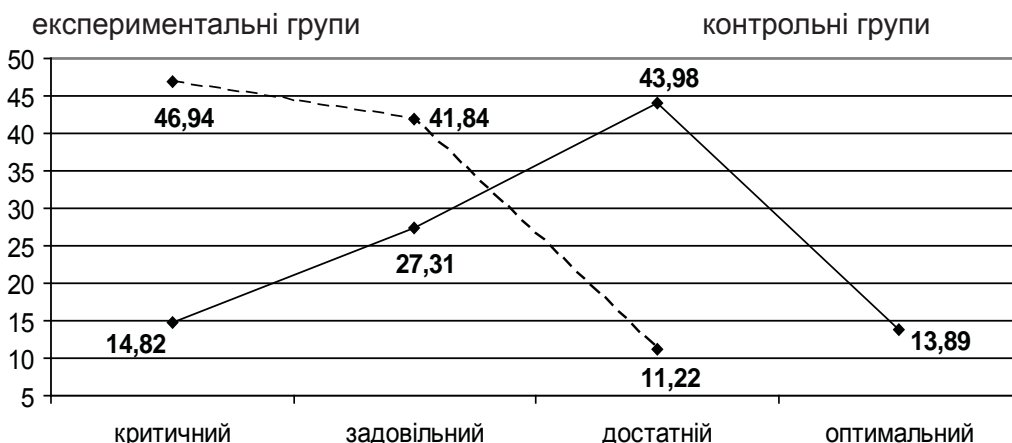

Рис. 1. Співвідношення рівнів розвитку професійної полікультурної педагогічної компетентності майбутніх учителів у контрольних і експериментальних групах на етапі підсумкового діагностування (%)

Отже, проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що математично-статистична перевірка результативності експериментальної роботи підтверджує позитивний вплив розробленого спецкурсу «Основи компаративної педагогіки» та системи його навчально-методичного супроводу на процес формування професійно-педагогічної полікультурної компетентності майбутніх учителів як основної передумови практичної реалізації навчально-виховної діяльності на засадах толерантності, демократизму й полікультурності.

Наукова новизна і теоретичне значення результатів дослідження полягають у науковому обґрунтуванні концептуальної спрямованості спецкурсу «Основи компаративної педагогіки» та системи його навчально-методичного супроводу як одного з ефективних засобів формування професійно-педагогічної полікультурної компетентності майбутніх учителів. Практична значущість роботи полягає в розробці цілісного навчально-методичного комплексу, котрий охоплює попереднє, проміжне і підсумкове вивчення, формування, аналітичну інтерпретацію результатів діагностування ступеня розвиненості професійно-педагогічної полікультурної компетентності у педагогічному процесі вищої школи й подальшу корекцію фахової підготовки майбутнього вчителя до професійної діяльності в умовах соціокультурного різноманіття вітчизняного освітньо-виховного простору.

У зв'язку з цим предметом подальшого дослідження може бути вдосконалення змістового й методичного забезпечення представленого спецкурсу, а також пошук шляхів інтеграції полікультурного компонента до змісту інших навчальних дисциплін загальноосвітньої і фахової підготовки з метою цілеспрямованого формування полікультурної професійно-педагогічної компетентності вчителя в умовах вітчизняної вищої педагогічної школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агадуллін Р. Р. Полікультурна освіта : методолого-теоретичний аспект / Р. Р. Агадуллін // Педагогіка і психологія. — 2004. — № 3 (44). — С. 18-29.
2. Джури́нский А. Н. Поликультурное воспитание в современном мире : Монография / А. Н. Джури́нский. — М. : Прометей, 2002. — 71 с.
3. Погребняк В. Критерії і показники сформованості професійної педагогічної полікультурної компетенції вчителя / В. Погребняк // Інноваційні технології у професійній підготовці вчителя трудового навчання : проблеми теорії і практики. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (присвяченої пам'яті академіка Д. О. Тхоржевського і 30-річчю факультету технологій та дизайну Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка) 9-10 жовтня 2008 року. — Полтава, 2008. — С. 124-131.
4. Погребняк В. Тестова діагностична методика вивчення професійної педагогічної полікультурної компетентності вчителя : Пілотний проект / В. Погребняк. — Полтава, 2009. — 52 с.
5. Сухомлинська О. В. Етнопедагогіка — засіб полікультурного виховання / О. В. Сухомлинська // Український оглядач. — 1994. — № 8. — С. 2-6.
6. Якса Н. В. Теоретичні засади професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів до взаємодії суб'єктів освітнього процесу в умовах Кримського регіону : Монографія / Н. В. Якса. — Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2006. — 433 с.
7. Banks, J. A. Handbook of Research on Multicultural Education (2nd ed.) / J. A. Banks, C. A. M. Banks (Ed.). — San Francisco : Jossey-Bass, 2004. — 95 p.

8. *Knight J.* Progress and Promise : The AUCC Report on Internationalization at Canadian Universities / J. Knight. — Canada : Association of Universities and Colleges of Canada (AUCC), 2000. — 38 p.

Владимир Погребняк.

ИТОГИ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ РАБОТЫ ПО ФОРМИРОВАНИЮ ПОЛИКУЛЬТУРНОЙ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ.

На материале авторского курса «Основы компаративной педагогики» представлены результаты апробации одного из средств специальной педагогической подготовки будущего учителя к профессиональной деятельности в поликультурной среде — интеграции поликультурного содержания в академические дисциплины профессиональной подготовки как фактора формирования профессиональной педагогической поликультурной компетентности.

Ключевые слова: подготовка учителя, профессионально-педагогическая поликультурная компетентность, интеграция поликультурного содержания, спецкурс «Основы компаративной педагогики».

Volodymyr Pogrebnyak.

RESULTS OF THE EXPERIMENTAL WORK ON FORMING MULTICULTURAL PEDAGOGICAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHER.

The results of approbation of one of the facilities of the special pedagogical training of future teacher to professional activity in multicultural environment — integration of multicultural contents to academic disciplines of professional training as factor of forming the professional pedagogical multicultural competence — are given on material of author's course «Basis of Comparative Pedagogics».

Keywords: teacher training, professional pedagogical multicultural competence, integration of multicultural contents, special course «Basis of Comparative Pedagogics».